

REL117 1 Jødedom, kristendom og humanisme

Kandidat 3340

Oppgaver	Oppgavetype	Vurdering	Status
1 Generell informasjon REL117 12/10-2016	Flervalg	Automatisk poengsum	Lvert
2 Eksamensoppgave REL117 12/10-2016	Skriveoppgave	Manuell poengsum	Lvert

REL117 1 Jødedom, kristendom og humanisme

Emnekode	REL117	PDF opprettet	18.08.2017 13:36
Vurderingsform	REL117	Opprettet av	Emma Hansen
Starttidspunkt:	12.10.2016 09:00	Antall sider	8
Sluttidspunkt:	12.10.2016 13:00	Oppgaver inkludert	Ja
Sensurfrist	201611020000	Skriv ut automatisk rettede	Ja

Section one

1 OPPGAVE

Generell informasjon REL117 12/10-2016

Emnekode: REL117

Emnenavn: Jødedom, kristendom og humanisme

Dato: 12/10-2016

Varighet: 09:00-13:00

Tillatte hjelpemidler: Ingen

Merknader: Du skal svare på to av tre oppgaver

Det forekommer av og til spørsmål om bruk av eksamensbesvarelser til undervisnings- og læringsformål. Universitetet trenger kandidatens tillatelse til at besvarelsen kan benyttes til dette. Besvarelsen vil være anonym.

Tillater du at din eksamensbesvarelse blir brukt til slikt formål?

- Ja
 Nei

Eksamensoppgave REL117 12/10-2016

Svar på to av de tre oppgavene:

1. Drøft påstanden: "Jødedommen handler om ortopraksi, det vil si den rette handling, ikke den rette læren».
2. Gi en fremstilling av forholdet mellom jøder og kristne i det første århundret etter Kristus. Inkluder også relasjonen mellom jøde kristne og hedningekristne.
3. Rodney Stark (*The Triumph of Christianity*) siterer Andrew M. Greeley, katolsk prest og forfatter: "Det kunne ikke finne sted noen avkristning av Europa ... fordi det aldri fant sted noen kristning av Europa. Det kristne Europa har aldri eksistert". Gjør rede for hva som kan ligge i denne påstanden og drøft eventuelt innholdet i den.

Skriv ditt svar her...

BESVARELSE

Oppgave 1

Innledning

Jødedommen kan sies å være et ganske omfattende begrep som omfavner mye og det er flere aspekter ved jødedommen. Man har et religiøst aspekt, etnisk aspekt, historisk aspekt og et tradisjonsaspekt.

I denne oppgaven vil det være naturlig å legge vekt på det religiøse aspektet.

Religion kan være et vanskelig begrep. For kristne handler religion først og fremst om å tro, og det er kun gjennom troen at man kan bli frelset. Regler og levemåter finner man i stort sett alle religioner, men noen mener kanskje at jødedommen skiller seg spesielt ut her, og påstanden "jødedommen handler om ortopraksi, det vil si den rette handling, ikke den rette lære", kan beskrive denne siden ved jødedommen godt.

For å si noe om denne påstanden og læren sin plass i jødedommen kan det være viktig å ha litt grunnleggende kunnskap om det viktigste i læren og den jødiske praksisen. Jeg vil i denne oppgaven først ta for meg læren (det sentrale + det man kan diskutere) Praksisen, så vil jeg diskutere påstanden og tilslutt komme med en konklusjon.

Læren

Det sentrale er troen på én gud og forholdet mellom guden og det jødiske folket. Jødene ser på seg selv som et utvalgt folk som Gud har valgt å åpenbare seg for. Det er derfor viktig at dette folket skal leve hellig slik Gud er hellig. Allerede her ser vi hvorfor det er sentralt å si at *Jødedommen handler om den rette*

handling. Det at folket skal leve hellig slik Gud er hellig, kommer til syne i de mange lovene og budene man finner i jødernes hellige tekster.

Jødene tror at Toraen ble gitt direkte fra Gud til Moses på Sinaifjellet og Toraen består av de 5 mosebøkene som ofte blir omtalt som "loven." (senere samlet i Tanakh som består av *mosebøkene* -loven, *neviim* - profetene, og *ketuvim* - øvrige tekster)

Moses mottok også en muntlig lov som utdypet og tolket loven (senere kalt misjna, samlet i Talmud sammen med *gemara* -rabbinske kommentarer) Toraen og misjna har dannet grunnlaget for hvordan jødene lever og praktiserer.

Noe som er verdt å nevne er at jødene ikke har en felles trosbekjennelse å forholde seg til, noe som kanskje tyder på at det ikke er så mye fokus på den rette lære? Jøder har ulike oppfatninger om deler av læren. Et eksempel på dette er Messias. Alt avsluttes med at Messias skal komme, (en messiansk tid) men det er ulike oppfatninger om hva dette innebærer. Noen (hovedsak ortodokse) oppfatter at Messias skal komme samle hele det Jødiske folket i Jerusalem. Andre snakker mer om en messiansk tid, som innebærer fred og ro i verden.

En annen ting å merke seg er tankene på hva som skjer etter døden. Jødiske rabbinere sier ikke så mye om dette, og det er nettopp fordi det er hvordan vi lever nå på jorda som er viktig.

Noe annet som kan være med å illustrere at jødene ikke er så opptatt av læren, var at de første kristne nettopp var jøder. De var både jøder og kristne, mens andre var kun jøder. Dette viser at det var akseptert med ulike synspunkt på læren og troen

Jødernes praksis

Etttersom jødene er det utvalgte folket og skal leve hellig, er det naturlig av praksisen er det mest sentrale. Alle lovene og budene finner man i jødernes hellige tekster og det er dette jødene lever etter. Eksempler på dette er spiseregler, høytider, hjemmets betydning og livsriter:

Spiseregler

Hellig/profant: Jødene har for eksempel spiseregler de må leve etter. Bare mat som er kosher er hellig. Jødene kan kun spise ikke-kjøttetende dyr, og de må i tillegg være drøvtyggere og ha kløvede hover. Dette ekskluderer bla svin, kanin og hest. I tillegg må dyrene være slaktet på en spesiell måte. En annen viktig regel er den totale separasjonen mellom kjøtt- og melkeprodukter.

Høytider

Feiring av høytidene binder jødene sammen og blir feiret av mange. Selv de som ikke praktiserer jødiske skikker til hverdags feirer høytidene. Høytidene og feiringene har bakgrunn i hendelser i det jødiske folks historie, og flere høytider er pålagt i Moseboken.

Den desidert viktigste å overholde er Sabbaten, ettersom den er nevnt i De 10 Bud. Sabbaten feires hver uke og begynner fredag ved solnedgang og avsluttes lørdag solnedgang. Sabbaten er en hviledag og dag for spirituell berikelse. Man skal hvile fra alt arbeid, og det er strenge regler på dette som man finner i jødernes tekster.

Andre høytider jødene feirer er blandt annet: Pesach, Shavout, Jødisk nyttår, Yom Kippur, Hannukha, Purim, Sukkot. Ikke alle høytidene er nevnt i mosebøkene, men de viktigste og helligste høytidene er de som er nevnt.

Hjemmets betydning i praksisen

Hjem har fått en viktig plass i religiøs praksis, ettersom dette er rammene for festene og helligdager/høytidene. Kvinnens oppgave er å sørge for at reglene blir fulgt og det er 3 bud spesielt til kvinner: 1. Ansvar for å tenne Sabbatlysene 2. Ansvar for at renhetsbud i forbindelse med menutrasjon og fødsel blir overholdt 3. Ansvar for at spisereglene blir fulgt

Livsriter

Jødene har 4 livsriter; omskjærelsen, bar/bat mitzva, ekteskap, og begravelse.

Omskjærelsen er viktig ettersom dette er et tegn på pakten mellom Gud og det Jødiske folket.

Drøftelse av påstanden:

Det at Jødedommen ikke har noe trosbekjennelse kan tale for at jødedommen handler mer om ortopraksi enn den rette lære. Man har ulike synspunkter på elementer i læren, og dette kan feks være synet på Messias. Det at man heller ikke vektlegger hva som skjer etter døden, viser også at det er hvordan man lever livet nå som blir viktig.

På den andre siden så er det fortsatt lærepunkter som er viktige og kommer til uttrykk i religionen.

Bønnen *Shema Israel* har fått en sentral plass. Viktig her er at det finnes kun én gud, og han er Israelfolkets gud. Forfatteren Moses Maimoidies har også blitt viktig med sine "13 trosbekjennelser" der han legger vekt på troen på én gud, at Toraen er gitt fra Gud til Moses og at Messias skal komme.

Man ser derfor at det er visse elementer ved jødernes lære som er viktige og sanne for de.

Felles for alle jøder er også forestillingen om å tilhøre et bestemt folk som skal leve hellig slik Gud er hellig, og dette kan være med å forklare hvorfor ortopraksien er så viktig for jødene.

Ortopraksien kommer til uttrykk i den jødiske praksisen som blandt annet omfatter: spiseregler, høytider, hjemmet og livsriter.

Konklusjon

Så, er det riktig å si at *"Jødedommen handler om ortopraksi, det vil si den rette handling, ikke den rette lære"*?

Både ja og nei.

Jødedommen handler først og fremst om ortopraksi, og man kan si at det er *noe man gjør, man utdøver altså jødedom*. Dette har bakgrunn i at folket skal leve hellig slik Gud er hellig.

Visse elementer i læren er likevell svært viktige for Jødedommen og sies å være den rette lære. At Toraen kommer fra Gud og er hellig vil være viktig. Om Jødene ikke hadde trodd at loven var fra gud, ville de da valgt å leve etter den?

Praksisen bygger på det viktige i læren, og det sentrale i læren vil derfor være viktig. Om man ikke tror på Gud og Toraen, kan det da tenkes at man ikke ville valgt å følge loven?

Oppgave 2

De første kristne

Den første kristne menighet ble til i Jerusalem, og de første kristus-troende var jøder og fortsatte å leve som Jøder. Jesus var selv jøde, og disiplene fortsatte å leve som han. De første kristus-troende jødene fulgte moseloven slik jødene gjorde med feks spiseregler, bønnetider, sabbaten, (omskjærelse) osv. De gikk i synagogen og tempelet, og mange av jødernes tradisjoner ble videreført til kristendommen. De kristus-troende samlet seg tidlig på søndagen (siden Jesus sto opp på en søndag) og hadde samlinger i private hjem, for å vise at det var noe mer enn bare jødedommen. (*Sentralt i de tidlige gudtjenestene ble nattverden, og andre samlinger med bla Agape-måltidet fikk en viktig plass.*)

De første kristus-troende begynte tidlig å spre budskapet til flere. De første som tok imot budskapet var jøder, men det tok ikke lang tid før ikke-jøder tok imot budskapet og ble døpt. Dette var ikke uproblematisk, og spesielt ikke for menigheten i Jerusalem. Annerkjennelsen til ikke-jøders(kalt hedning-kristne) rett til budskapet satt langt inne i menigheten i Jerusalem, og konflikten tilspisset seg i år 49, og man tok opp dette spørsmålet på Apostelmøte (som jeg vil komme tilbake til)

Forholdet mellom kristus-troende jøder og andre jøder var bra til å begynne med, men forholdene mellom de to hardnet gradvis til. I år 32 ble den kristne Stefanus steinet til døde, og flere kristne flyktet fra Jerusalem. Denne forfølgelsen ble foretatt av de jødiske lederene i samfunnet og de hadde støtte balndt folket. Noen kilder forteller at Saulus (senere Paulus) var med og støttet denne steiningen. Dette førte til at flere kristne flyktet fra Jerusalem, noe som igjen førte til at budskapet om Jesus ble spredd til flere deler i Romerriket.

Antiotika

Etter steiningen av Stefanus flyktet kristne til blandt annet Antiotika og dannet en ny menighet her. Menigheten i Antiotika syntes å bli viktig i årene fremover. Menigheteten i Antiotika begynte tidlig å døpe ikke-jøder og krevde ikke at de skulle holde moseloven, og det vokste seg en betydelig menighet av hedningekristne i Antiotika. Da menigheten i Jerusalem fikk høre om praksisen med ikke-jøder i Antiotika, bestemte de seg for å sende Barnabas (en kristen jøde fra Kypros) for å sjekke forholdene i menigheten. Barnabas likte menigheten så godt at han ble værende her, og han kunne ikke se noe feil med praksisen å døpe ikke-jøder uten å kreve at de skulle holde Moselovene. Det var i menigheteten i Antiotika at de for første gang kalte seg kristne, og det er her man begynner å se tydeligere en adskillelse fra jødedommen.

Paulus

Paulus ble en viktig nøkkelperson for menigheten i Antiotika med tiden. Paulus var født av jødiske foreldre og fikk grundig opplæring i moselovene. Paulus begynte å forfølge de kristne, og det sies at han deltok på steiningen av den kristne Stefanus i år 32. En dag da Paulus var på vei for å ta noen kristne, fikk han et syn og ble omvendt. Han var overbevist om at Jesus var Guds sønn, og sånn ble Paulus kristen. Paulus fikk kontakt med Barnabas, og ble tatt inn i menigheten i Antiotika. Med menigheteten i Antiktika som base, innledet Paulus flere misjonsreiser rundt om i Romerriket og spredte budskapet om Jesus. Strategien til Paulus var å først oppsøke de jødiske kretsene og så til de gudfryktige(mennesker som levde som jøder,

men ikke var jøder, gikk i tempel) og de ikke-jødiske. Paulus sies å være kristendommens grunnlegger, dette fordi han forkynte evangeliene til så mange ikke-jøder, og gruppen hedningekristne vokste betydelig. Kristendommen ble gradvis sluttet å sett på som en jødisk sekt.

Apostelmøtet i 49

Spørsmålet om ikke-jøders rett til evangeliet ble et viktig spørsmål. Skulle man kreve at man som kristen skulle holde moseloven? Skulle kristne bli omskjært? Måtte man bli jøde før man ble kristen? Praksisen som ble drevet i Antiotika var altså en omdiskutert tema.

Menigheten i Jerusalem besluttet seg for å sende Barnabas og Paulus til Jerusalem for å diskutere dette. Paulus sa at *Frelse og rettferdighet får man kun gjennom troen på Jesus gjennom Guds nåde og Den Hellige Ånd.*

Flere sa seg enige i Paulus sitt standpunkt og aksepterte dette, men det fortsatte å være ulike forestillinger om dette og ulike praksis om dette i menigheter.

Menigheten i Roma

Spørsmålet om ikke-jøders rett til evangeliet syntes også å oppta menigheten i Roma, og man kan annta at det var dette spørsmålet som førte til bråk og uro i byen blandt kristus-troende jøder, kristne og jøder.

Keiseren svarte med å forvise alle jødene fra byen.

Bybrannen i 64

Den første forfølgelsen rettet mot kun kristne som vi kjenner til tok sted i Roma i år 64 under keiser Nero. Denne forfølgelsen viser godt at man hadde begynt å se på de kristne som en ny gruppe og ikke lenger bare en sekt innenfor jødedommen. Det brøt ut en bybrann i 64, og Nero la skylden på de kristne. Man trengte en syndebukk, og de kristne hadde vært et irritasjonsmoment, og Nero besluttet med å gi dem skylden for brannen (selv om det hevdes at Nero sto bak) og den første forfølgelsen som vi kjenner mot de kristne igangsatt av myndighetene var begynt.

Jerusalems ødeleggelse

Romernes ødeleggelse av Jerusalem i år 70 viste et viktig skille mellom jøder og kristne. Først litt om bakgrunnen for ødeleggelsen: jødene var missfornøyde, og det endte med et opprør mot myndighetene (år 66-70) Romerne svarte med å gå inn i Jerusalem og ødelegge byen og tempelet. Ødeleggelsene var store, og mangfoldet av jøder som fantes ble minsket, og flere jøder måtte forlate Jerusalem

Menigheten som begynte og vokse opp igjen i Jerusalem ble en hednig-kristen menigheten

Forholdet blir verre

Forholdet mellom jøder og kristne ble stadig verre, og ødeleggelsen av Jerusalem ble et viktig skillepunkt. De kristne sa at ødeleggelsen i Jerusalem var en straff fra gud mot jødene som ikke hadde forstått at Jesus var Guds sønn, og dette skapte sinne blandt flere Jøder.

I synagogen Jamnia i år 90 ble det lagt til et tillegg i trosbekjennelsen som forbannet jøde-kristne som kjettere og utestengte de for alltid. Forholdene mellom jødene og de kristne(mest jøde-kristne) var ikke særlig bra lenger.

Etter ødeleggelsen i Jerusalem begynte antallet hending-kristne og vokse raskere enn de jøde-kristne, og færre jøder konverterte til kristendommen. Kristendommen var gradvis gått vekk ifra jødedommen. Kristendommen ble sett på som en ny religion, og ble derfor forbudt av de romerske myndighetene på 90-tallet.

Ignatius, martyr og brevskriver

Ignatius var leder av menigheten i Antiotika (ca rundt år 70) og skrev flere brev som fikk betydning for kristendommens videreutvikling av lære og praksis. Han skrev blandt annet et brev der det sto at *Man kan ikke tale om Kristus og fortsette å praktisere jødedom.*

Flere delte Ignatius sitt syn, og flere og flere tok avstand fra moseloven ettersom kristendommen nå hadde skilt tydelig lag med jødedommen.

Oppsummering

Forholdet mellom jøder og kristne var bra til å begynne med, ettersom de første kristne (inkludert Jesus) var jøder. Ettersom kristendommen skilte mer lag med jødedommen ble forholdene vanskeligere mellom de to gruppene. Etter ødeleggelsen av Jerusalem i år 70 var forholdene mellom de to gruppene ganske ille, grunnet de kristnes tolkning av ødeleggelsen og jødene som forbannet de jøde-kristne som kjettere.

Viktige stikkord i adskillelsen mellom jødedommen og kristendommen er *steining av Stefanus, Antiotika, hednig-kristne, Paulus, Apostelmøte, Jerusalems ødeleggelse og synagoge Jamnia år 90.*

Relasjonen mellom jøde-kristne og hedning-kristne: Etterhvert som ikke-jøder begynte å bli døpt, skapte det uro flere steder og flere var uenige i dette. Paulus spiller en viktig rolle her ettersom han var en nøkkelperson. Paulus og Barnabas sa at man ikke måtte være jøde eller holde moseloven for å bli en kristen, og det ble diskutert på Apostelmøte i år 49. Spørsmålet skapte uenigheter flere steder, blant annet i Roma der det ble bråk og uro, som endte med at alle jøder ble utvist. Ettersom kristendommen skiller mer og mer lag med jødedommen, vokser antallet hednig-kristne raskere enn jøde-kristne og menighetene går fra å være jødisk-kristne til å bli nesten helt kristne uten jødedom, og menigheten i Jerusalem bli blandt annet hedning-kristen etter ødeleggelsen i år 70 da flere jøder flyktet fra byen og ble drept.